

Η Αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης και οι πολίτες της Α. Η Αυτοκρατορία: Το κοινό ιστορικό και κρατικό πλαίσιο Μέρος Α΄

Για να διαβάσετε την

μελέτη από την αρχή πατήστε εδώ

Τον 4ο μ.χ αιώνα εμφανίζεται στην ιστορία ενά ολότελα νέο κρατικό μέγεθος και μαζί του γεννιέται ένας νέος κόσμος , η Αυτοκρατορία της ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ή ΡΩΜΑΝΙΑΣ⁴ .Στις 11 Μαΐου του 330 εγκαινιάζεται από τον αυτοκράτορα της Μέγα Κωνσταντίνο (280-337) η νέα πρωτεύουσα, που θα παρεί τιμητικά και το όνομα του ιδρυτή της (ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ), χωρίς όμως να χάσει το πρώτο και κύριο όνομα της (ΝΕΑ ΡΩΜΗ) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ είναι το ιστορικά ορθό και πλήρες όνομα της , που διατηρεί μέχρι και σήμερα στον τίτλο του ο Οικουμενικός Πατριάρχης (Κωνσταντινουπόλεως - Νέας Ρώμης). Η μεταγενέστερη ανάπτυξη εθνικιστικής (και στην ουσία φυλετικής) συνειδήσεως ετόνισε περισσότερο το Κωνσταντινούπολις ή έμεινε σ΄αυτό, όπως γίνεται και σήμερα, ενώ η Πόλη (Urbs, ως Πόλη κατ΄ εξοχήν) συνδέθηκε από την αρχή με Translatio Urbis, την μεταφορά

δηλαδή στην Ανατολή της παλαιάς πρωτεύουσας (Παλαιάς Ρώμης), και την ολοκλήρωση, δια του Μ.Κωνσταντίνου, της ανανέωσης της αυτοκρατορίας (Renovatio Imperii), που είχε αρχίσει με τον αυτοκράτορα Διοκλητιανό (285-305). Ο Μ. Κωνσταντίνος τελευταίος αυτοκράτορας της Παλαιάς Ρώμης, οδήγησε την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στη μεταστοιχείωση της σε «επώνυμον του χριστού Πολιτείαν», δηλαδή στο Χριστιανικό Κράτος της Νέας Ρώμης.

Οριακά η αυτοκρατορία εμφανίζεται ως συνέχεια του Οικουμενικού Κράτους της Παλαιάς Ρώμης με τα ίδια σύνορα. Ο Ι. Χρυσόστομος, αναφερόμενος στα όρια της αυτοκρατορίας, τα προσδιορίζει με ακρίβεια: «Τώρα εκείνες οι απέραντες εκτάσεις, όπου λάμπει ο ήλιος, από τον Τίγρη μέχρι τα βρετανικά νησιά, ολόκληρη η Αφρική, η Αίγυπτος και η Παλαιστίνη, κί'οτιδήποτε άλλο ανήκει στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, ζουν με ειρήνη»⁵. Γρήγορα όμως θα αποδειχθεί ότι με τη νέα συνείδηση που διαμορφώνεται από το χριστιανικό φρόνημα, η ουσία των ορίων γίνεται πνευματική και όχι γεωγραφική. Συνεχίζεται, έτσι, ενοποίηση του αρχαίου κόσμου, που άρχισε με τον Μ. Αλέξανδρο και ολοκληρώθηκε με την Παλαιά Ρώμη. Γρήγορα όμως θα αποδειχθεί, ότι τα πάντα μεταστοιχειώνονται και μεταβάλλονταν μέσα στην άκτιστη αγιοτριαδική Χάρη. Ο Μ. Αλεξανδρός ένωσε τον κόσμο με τον πολιτισμό, η Παλαιά Ρώμη με την κατακτητική επιβολή μέσω των όπλων. Η Χριστιανική ρωμαϊκή αυτοκρατορία ενοποίησε τα πάντα με την πίστη στον Χριστό, ως Ορθοδοξία, συνεχίζοντας, σε ένα άλλο επίπεδο και μία άλλη ποιότητα, το έργο του Μ. Αλεξάνδρου⁶.

Όλοι οι μεγάλοι Βυζαντινολόγοι, δέχονται ομόθυμα, οτί τρεις ήταν οι βάσεις, πάνω στις οποίες στηρίχθηκε το νέο αυτό πολιτειακό μόρφωμα: α) Η Ρωμαϊκή Οικουμένη, με την ανανέωση της από τον Μ. Κωνσταντίνο, β) Ο Χριστιανισμός στην πνευματική καθαρότητα του, ως αποστολική και αγιοπατερική Ορθοδοξία και γ) η Ελληνικότητα, ως πολιτισμός, γλώσσα, μέσο επικοινωνίας και παιδείας.

Η συνένωση ρωμαϊκότητας και χριστιανικής πίστης έδωσε νέο χαρακτήρα και νόημα στην αυτοκρατορία. Μία νέα πολιτειακή ιδεολογία διαμορφώθηκε⁷ ως νέα αυτοκρατορική ιδέα⁸, που οδήγούσε στην υπέρβαση της στατικής κατανόησης των συνόρων και στην οικουμενική συνείδηση των πολιτών της. Η αυτοκρατορία αναδείχθηκε οικουμενική, όχι λόγω της εδαφικής εκτάσεως της, αλλά διότι στόχος της ήταν από την αρχή η προοδευτική ενσωμάτωση όλων των Λαών της Οικουμένης στη χριστιανική /Ορθόδοξη Πίστη, σύμφωνα με τον λόγο του Ι. Χριστού: «Πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τα έθνη» (Ματθ.28,19). Το βαθύτερο νόημα του λόγου αυτού ερμηνεύει ο μεγάλος χριστιανός ποιητής και υμνογράφος Ρωμανός ο Μελωδός, καταγόμενος από την Συρία, στο Κοντάκιο του εις τους αγίους Αποστόλους: «μαθητεύσατε (=εκχριστιανίσατε) έθνη και βασιλέας». Κάθε

εθνότητα δηλαδή καλείται να ενταχθεί , με όλη την πολιτειακή δομή της , στη μία Χριστιανική Αυτοκρατορία! Μία η χριστιανική πίστη, μία η χριστιανική οικουμένη, μία η χριστιανική αυτοκρατορία. Ο μεγάλος χριστιανός συγγραφέας Ωριγένης (β' αι.) ερμηνεύει χριστολογικά τη νέα αυτή πραγματικότητα: ο Θεός επέλεξε να στείλει τον Υιό Του στον κόσμο, όταν η Ρώμη είχε φέρει ενότητα και ειρήνη, για να διαδοθεί το Ευαγγέλιο χωρίς εμπόδια. Και ο ιστορικός Ευσέβιος.

(δ' αι) φθάνει στην ίδια ακριβώς διαπίστωση , που εισήλθε και στη λατρεία της Εκκλησίας μας με το γνωστό «τροπάριο» της υμνογράφου Κασσιανής (9ος αι.): «Αυγούστου μοναρχήσαντος επι της γής, η πολυαρχία των ανθρώπων επαύσατο/ και σου ενανθρωπήσαντος εκ της Αγνής, η πολυθεία των ειδώλων κατήργηται./ Υπό μίαν βασιλεία εγκόσμιον αι πόλεις γεγένηται,/και εις μίαν δεσποτείαν θεότητος τα έθνη επίστευσαν»9.

Έτσι λοιπόν, κατανοείται ότι ή με την πάροδο του χρόνου απώλεια εδαφών και η εδαφική συρρίκνωση δεν επέφερε αλλοίωση στην ιδέα της αυτοκρατορίας και την οικουμενικότητα της . «Η Ρωμανία (δηλαδή το «Βυζάντιο») είναι η χώρα και το κράτος των Ρωμαίων, ασχέτως εκτάσεως και του αριθμού των πολιτών της»10. Μόνο η αλλαγή της πίστεως αποξένωνε από την ενότητα αυτής της χριστιανικής πολιτειακής ιδέας. Την συνείδηση της ενότητας αυτής εξέφρασε η δήλωση του φοιτητού μου στο Αμφιθέατρο, που είδαμε στην αρχή: «ο αυτοκράτορας μας ...». «Ο αυτοκράτορας- πράγματι -ήταν σημαντικότερο από τον γεωγραφικό χώρο καταστατικό στοιχείο της αυτοκρατορίας, διότι σε αυτόν είχε παραχωρηθεί από τον Θεό η πληρότητα της βασιλικής εξουσίας και η εντολή για την ενεργοποίηση της σ' ολόκληρη την Οικουμένη»11.

Βασικά εδάφη της αυτοκρατορίας ήσαν η Μ. Ασία, ο Πόντος, η Συρία, η Παλαιστίνη , η Χερσόνησος του Αιμού, η Β. Αφρική κλπ. Ο εθνολογικός κορμός της αυτοκρατορίας ήταν ο ελληνορωμαϊκός κόσμος και σ' αυτό ενσωματώνονται οι διάφορες εθνότητες/ λαότητες, ως ισότιμα μέλη του οικουμενικού σώματος. Σταθερός βέβαια έμεινε πάντα ο ελληνικός πυρήνας, το κύριο εθνολογικό στοιχείο στο πολυεθνικό αμάλγαμα της αυτοκρατορίας, και έτσι εξηγείται ο εξελληνισμός των δομών της αυτοκρατορίας από τον 4ο αιώνα και της διοικήσεως από τον Ιουστινιανό (6ος αι,) ως τον Ηράκλειο (7ος αι.). Η ευρεία αυτή εθνική προέλευση δεν έγινε ποτέ διασπαστικό στοιχείο, διότι όλους τους πολίτες ένωνε η κοινή πίστη και οικουμενική εκκλησία (=σύναξη) Λαών γύρω από την Αγία Τράπεζα της Αγίας Σοφίας (Νέα Ρώμη).

Οι Λαοί της αυτοκρατορίας έθεταν σε δεύτερη μοίρα την καταγωγή τους (φυλετικό κριτήριο) και οικοδομούσαν μίαν άλλη ενότητα στο ένα εκκλησιαστικό σώμα. Και αυτό ισχύει μέχρι και σήμερα στις σχέσεις των Ορθοδόξων, όταν φυσικά

κυριαρχούν πνευματικά και όχι φυλετικά – εθνικιστικά κριτήρια. Η εκκλησιαστική αυτή ενότητα επιβίωνε παρ' όλες τις ανακύπτουσες, κατά καιρούς, αντιθέσεις με την πολιτική εξουσία ή τον αυτοκράτορα προσωπικά. Αληθινοί ηγέτες, άλλωστε, με ανυπολόγιστη δύναμη και επιρροή στον Λαό, δεν ήσαν ο αυτοκράτορας ή οι πολιτικοί άρχοντες, αλλά πνευματικοί Πατέρες, οι Άγιοι και οι χαρισματικοί Γέροντες, έστω και αν ήσαν απλοί μοναχοί. Το υπέρτατο, εξ'άλλου, ιδανικό των μελών της αυτοκρατορίας δεν ήταν η πολιτική δύναμη ή η κοσμική σοφία, αλλά η αγιότητα, ως θέωση.

Η ελληνικότητα, ως γλώσσα, παιδεία και πολιτισμός, ήταν η καρδιά της αυτοκρατορίας. Προσδιόριζε όμως και την ταυτότητα του κράτους της Ρώμης, Παλαιάς και Νέας. Η Παλαιά Ρώμη ήδη τον 4ο αι. π.χ. χαρακτηριζόταν από τον μαθητή του Πλάτωνα Ηρακλείδη τον Ποντικό (Πόντιο), «πόλις ελληνίς»¹², διότι ελληνική ήταν πρώτα η καταγωγή της. Οι αρχαίοι Ρωμαίοι προήλθαν από την συγχώνευση των αυτοχθόνων (ABORIGINES) κατοίκων της Ιταλίας με αρχαιοελληνικά, πελασγικά φύλα, που είχαν εγκατασταθεί πριν από τα τρωικά στην χερσόνησο. Αυτοί ενώθηκαν με Άρκαδες Έλληνες, Πελασγούς Έλληνες, Σαβίνους από την Λακεδαιμονία και Τρώες πρόσφυγες, υπό την ηγεσία του Αινεία, μετά την κατάκτηση της Τροίας από τους Αχαιούς. Στην πρώτη αυτή συγχώνευση βασιλιάς ήταν ο Λατίνος, που ισχυροποίησε την ενότητα όλων αυτών των διαφορετικής προελεύσεως, αλλά ελληνικής κυρίως καταγωγής, ομάδων, με το γάμο της κόρης του Λαβινίας με τον Αινεία¹³. Κατά μία άλλη εκδοχή (παράδοση) ο Αινείας νυμφεύθηκε την κόρη του Οδυσσέα (από την Καλυψώ) Ρώμη¹⁴. Όπως και να έχουν όμως τα πράγματα, το όνομα Ρώμη είναι ελληνικό και σημαίνει :δύναμη, ισχύς, ευτολμία.

Με τη Νέα Ρώμη και την ανανέωση της αυτοκρατορίας συντελείται και η υπέρβαση της πτωτικής κατατμήσεως του κόσμου, λόγω της αμαρτίας, σε «έθνη». Και αυτό με την υπερεθνική ένωση τους, μέσα στην Ορθοδοξία, σε ένα οικουμενικό «έθνος» το «έθνος το άγιον» (Α΄ Πετρ.2,9), στο θεονόμο και αδελφοποιημένο «Γένος των Ρωμαίων», των ορθοδόξων πολιτών της αυτοκρατορίας, με υπερφυλετικό χαρακτήρα (πρβλ.Γαλ.3,28-Κολ. 3,11). Το οικουμενικό αυτό έθνος διαμορφώθηκε, με την πάροδο του χρόνου, σε μία χριστιανική κοινοπολιτεία¹⁵, στην οποία η Ορθοδοξία συνιστούσε την ιθαγένεια όλων των πολιτών. Η ισοκρατεία (4ος π.Χ. αι). υπέρβαση της φυλετικότητας στην υπερφυλετική συνείδηση, μέσω του πολιτισμού και της παιδείας και η πρακτική εφαρμογή της δια του Μ. Αλεξάνδρου, ολοκληρώθηκε στο «πανδοχείο»(Λουκ.10,24) της Εκκλησίας, ως σώματος Χριστού και εν Χριστώ Κοινωνίας. Διαμορφώθηκε, έτσι, μία νέα συγγένεια, η εν Χριστώ παγγένεια των πολιτών της Νέας Ρώμης.

Αν αναζητήσουμε κάποιο παράλληλο στην εποχή μας, θα μπορούσαμε, τηρουμένων φυσικά των αναλογιών, να επιλέξουμε τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Η.Π.Α), που βοηθούν ως ένα σημείο στην κατανόηση της συνύπαρξης των Λαοτήτων της Αυτοκρατορίας της Ν. Ρώμης και της ενότητας τους, μέσω της Πίστεως και του ενιαίου πολιτισμού τους. Αυτό συνοψίζει υποδειγματικά ο μεγάλος βρετανός βυζαντινολόγος Στήβεν Ράσιμαν (St. Runciman): «Ο πολίτης της αυτοκρατορίας έμεινε συνηδαιτά ο πιο πολιτισμένος εκπρόσωπος του ανθρώπινου γένους, συνειδητά Ρωμαίος, συνειδητά Ορθόδοξος, συνειδητά κληρονόμος της ελληνικής εκλεπτύνσεως... Οι «Βυζαντινοί» είχαν εξαιρετικά λίγες φυλετικές προκαταλήψεις (το αίμα τους ήταν πάρα πολύ ανακατεμένο). Δεχόταν οποιονδήποτε για συμπολίτη τους, φτάνει να ήταν Ορθόδοξος και να μιλούσε ελληνικά»¹⁶. Έτσι κατανοούσαν οι πολίτες της αυτοκρατορίας την πτωτική υπέρβαση της διαίρεσης σε έθνη, ζώντας την ενότητα τους μέσα στο σώμα του Χριστού. Και αυτό ψάλλουμε οι Ορθόδοξοι στο κοντάκιο της εορτής της Πεντηκοστής: «Ότε καταβάς τας γλώσσας συνέχεε, διεμέριζεν έθνη ο Ύψιστος. Ότε του πυρός τας γλώσσας διένειμεν εις ενότητα πάντας εκάλεσεν. Και συμφώνως (=με ομόνοια) δοξάζομεν το Πανάγιον Πνεύμα».

Η κατευθυνόμενη από τη χάρη του Τριαδικού Θεού μεγαλοφυΐα του Μ. Κωνσταντίνου εθεμελίωσε την έννοια του «Γένους, τη νέα οικογένεια ΟΛΩΝ των Ορθοδόξων πολιτών της αυτοκρατορίας, που θα λειτουργεί, μέσα από την ενιαία οικουμενική συνείδηση, μέχρι την β΄ άλωση της Νέας Ρώμης (1453), με κάποια χαλάρωση λόγω της αναδύσεως των πρωίμων εθνικισμών, μετά την α΄ άλωση από τους Φράγκους (1204). Η έννοια του Γένους θα συνεχισθεί και στην Οθωμανική

Αυτοκρατορία, στο πλαίσιο της Εθναρχίας . Αυτή την ενιαία οικουμενική συνείδηση των Ορθοδόξων θα καταστρέψουν πρώτα οι Φράγκοι στη Δύση και από τα μέσα του 19ου αιώνα θα αποδυναμώσει η φραγκική προπαγάνδα στην «καθ' ημάς Ανατολή» με την δημιουργία διασπαστικών ρευμάτων και κινήσεων για τον πλήρη εκδυτικισμό μας. Τις συνέπειες της εξέλιξης αυτής, ως προς την οικουμενική μας συνείδηση, ζούμε σήμερα, όταν τα εθνικιστικά κριτήρια, και στην ουσία ρατσιστικά, περιορίζουν ή καταλύουν την ορθόδοξη ενότητα μας. Αλλά σ' αυτό θα επανέλθουμε.

Σημαντικό είναι το ζήτημα της γλώσσας (και των γλωσσών) της Αυτοκρατορίας. Η Ρωμανία είχε ως βασικό χαρακτηριστικό της την διγλωσσία. Ήταν δίγλωσση. Πρέπει κατ' αρχάς να δηλωθεί, ότι ποτέ δεν ανέκυψε πρόβλημα «ιερών Γλωσσών» στην Αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης. Τέτοιο πρόβλημα δημιουργήθηκε στην δυτική, φραγκική και παπική κοινωνία τον 9ο αιώνα. Τότε καθορίσθησαν (όχι χωρίς δόση ρατσισμού) τρεις ιερές- χριστιανικές γλώσσες. Εκείνες, δηλαδή, στις οποίες είχε γραφεί η επιγραφή στον Σταυρό του Χριστού κατά την σταύρωση Του: η ελληνική , η ρωμαϊκή (λατινική) και η εβραϊκή (Λουκ.23,28): «γράμμασιν Ελληνικοῖς και Ρωμαϊκῆς και Εβραϊκῆς»¹⁷.

Η Ρωμανία απέκρουσε μια τέτοια θέση στα πρόσωπα των μεγάλων Φωτιστών των Σλάβων της Κεντρικής Ευρώπης, αγίων Μεθοδίου(†885 μ.Χ) και Κυρίλλου (†869 μ.Χ), των Ελλήνων αδελφών , οι οποίοι οδηγούμενοι από τον διδάσκαλο τους Πατριάρχη Μέγα Φώτιο (†891), όχι μόνο δέχθηκαν στην σλαβική γλώσσα και κήρυξαν σ' αυτήν, αλλά και εργάσθηκαν για την ανάδειξη και καλλιέργεια της, δημιουργώντας το πρώτο αλφάβητο της και μετέφρασαν (κυρίως ο Μεθόδιος και οι μαθητές του) την Αγία Γραφή και λειτουργικά βιβλία, ως πυρήνα της σλαβικής φιλολογίας. Το πνεύμα της Ορθοδοξίας ενσάρκωσε η κίνηση αυτή των Αγίων Θεσσαλονικέων Αδελφών, αποκλείοντας κάθε έννοια (ρατσιστικής) διακρίσεως μεταξύ των γλωσσών της Αυτοκρατορίας. Κάθε γλώσσα έγινε δεκτή ως εκκλησιαστική (της λατρείας):αλβανικά (ή αρβανίτικα), αράβικα, τουρκικά, αρμένικα, συριακά, κοπτικά, (αιγυπτιακά), γεωργιανά, ελληνικά, λατινικά κ.λ.π.

Επίσημη γλώσσα του Κράτους ήταν αρχικά η λατινική. Σταδιακά όμως , με τη μετάθεση του κέντρου της Αυτοκρατορίας στην Ανατολή (8' αιώνας) έγινε η ελληνική η περισσότερο διαδεδόμενη γλώσσα. Είναι χαρακτηριστικό, ότι στη σημερινή ελληνική γλώσσα ρωμαϊκά είναι τα λατινικά, ενώ ρωμαϊκά είναι τα (νεώτερα) ελληνικά, όπως αναπτύχθηκαν στην Αυτοκρατορία, ως καθημερινή γλώσσα.

Για να κατανοηθεί η διγλωσσία της Αυτοκρατορίας, μπορεί και πάλι να χρησιμοποιηθεί το παράδειγμα των Η.Π.Α, τηρούμενων των αναλογιών φυσικά. Η

αγγλική (αμερικάνικη) είναι η επίσημη γλώσσα του Κράτους στη δημόσια ζωή. Ακόμη και σήμερα όμως πολλές οικογένειες ή κοινότητες χρησιμοποιούν και τη γλώσσα της Χώρας καταγωγής τους (γερμανικά, γαλλικά, ελληνικά, αράβικα κ.λ.π, κυρίως δε τα ισπανικά, οι προερχόμενοι από τις ισπανόφωνες περιοχές).

Στη συνάφεια αυτή πρέπει να εξαρθεί και μία ακόμη σημαντική ιδιοτυπία της Ρωμανίας. Η χρήση της μίας ή της άλλης γλώσσας δεν σήμαινε και διαφορά στην «εθνική συνείδηση» ή καλύτερα την «κρατική» (πολιτειακή). Η ταύτιση της γλώσσας με την εθνικότητα ήταν άγνωστη στην Αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης. Αυτό επιβλήθηκε από τους δυτικούς Ευρωπαίους τον 19ο αιώνα (κάθε γλωσσική πληθυσμιακή ενότητα να νοείται ως άλλο κράτος/έθνος) και εφαρμόσθηκε κυρίως για την κατάτμηση των Λαών της Ρωμανίας. Δεν γενικεύθηκε όμως στην ίδια τη Δύση, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τους Ελβετούς, που μιλούν τρεις γλώσσες: γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά, αλλά δεν είναι ούτε Γάλλοι, ούτε Γερμανοί, ούτε Ιταλοί, αλλά Ελβετοί (εθνικά) γαλλόφωνοι ή ιταλόφωνοι. Έτσι και στην Ρωμανία, η εθνοκρατική ταυτότητα ήταν μία και κοινή σ' όλους παρά τις οποιεσδήποτε γλωσσικές διαφορές. Τα ρωμαϊκά, ως κοινή γλώσσα της αυτοκρατορίας, εξασφάλιζαν την ενότητα της, όπως τα αγγλικά (αμερικάνικα) στο πολυεθνικό Κράτος των Η.Π.Α.

B. Τα ονόματα

Είναι ευνόητο, ότι οι πολυάριθμες Λαότητες/εθνικές ομάδες, που συναποτελούσαν την μία Αυτοκρατορία, είχαν κάθε μία το όνομα της, που δήλωνε την προέλευση και καταγωγή της. Κάτι ανάλογο σήμερα συμβαίνει με τις Η.Π.Α. και με την «αυτοκρατορία» της Σοβιετικής Ένωσης (Σοβιέτα). Όπως σήμερα όμως, έτσι και τότε, τα επί μέρους εθνικά ονόματα δεν υποδήλωναν πολυδιάσπαση, αλλά συμπεριλαμβάνονταν στο ενιαίο Κράτος, που είχε και αυτό το όνομα του. Όταν, έτσι ονομάζουμε σήμερα κάποιον Ελληνο-αμερικάνο, γνωρίζουμε όλοι ότι το πρώτο όνομα δηλώνει την καταγωγή και προέλευση του, ενώ το δεύτερο την κρατική ταυτότητα του. Έτσι κατανοείται και το σύνθετο όνομα Γερμανο-αμερικάνος, ιρλανδο-αμερικάνος, γαλλο-αμερικάνος κ.τ.ο. Πρόβλημα δημιουργείται στην κατανόηση των ονομάτων της Αυτοκρατορίας της Νέας Ρώμης, διότι σήμερα κυριαρχεί η εθνική ιδέα και οι τότε επι μέρους εθνότητες της Αυτοκρατορίας, σήμερα αποτελούν ανεξάρτητα κρατίδια, χωρίς κρατική πιά ενότητα μεταξύ τους. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα με τη σειρά και ας αρχίσουμε από το όνομα της ίδιας της Αυτοκρατορίας.

1. Ρωμανία

Η Αυτοκρατορία (μας), όπως διδασκόμεθα στο σχολείο, ονομαζόταν «BYZANTIO»,

από τη μικρή πόλη, που κτίσθηκε από τον μεγαρέα Βυζάντα, τον 7ο π.χ αιώνα και έφερε αυτό το όνομα (Βυζάντιο). Τη θέση αυτή για την στρατηγική της σημασία, επέλεξε ο Μ. Κωνσταντίνος, για να κτίσει τη νέα πρωτεύουσα του Κρατούς, τη Νέα Ρώμη-Κωνσταντινούπολη, όπως είδαμε. Εν τούτοις «κράτος γνωστόν επισήμως ως «βυζαντινόν» δεν υπήρξε ποτέ. Όσον και αν ερευνησώμεν τας πηγάς μας, ελληνικάς και ξένας, ματαίως θα αναζητήσωμεν τον όρο αυτόν. Και πολύ φυσικά: οι όροι «Βυζαντινός» και «βυζαντινή ιστορία» εις την σημασία του κατοίκου και της ιστορίας του κράτους, που πρωτεύουσαν του είχε την Κωνσταντινούπολη, το παλαιόν Βυζάντιον, είναι ανύπαρκτοι. Ουδέ ποτε οι κάτοικοι του παρά τον Βόσπορον κράτος, εχρησιμοποίησαν δια τον εαυτόν των, το κράτος των και την ιστορίαν του το επίθετον «βυζαντινός». Τους εαυτούς των ωνομάζον μόνον Ρωμαίους, η αυτοκρατορία των ήτο «ρωμαϊκή» και πρωτεύουσα των η Νέα Ρώμη». Αυτά παρατηρεί ο μεγάλος βυζαντινολόγος Ιωάννης Καραγιαννόπουλος¹⁸ και είναι η ομόφωνη ομολογία όλων των ερευνητών της «Βυζαντινής» Ιστορίας. Η νέα πρωτεύουσα της αρχαίας Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ονομάσθηκε ΝΕΑ ΡΩΜΗ και από αυτήν η χριστιανική πλέον αυτοκρατορία, η φυσική συνέχεια της, ονομάσθηκε ΡΩΜΑΝΙΑ¹⁹ και ποτέ Βυζάντιο. Ο Μ. Αθανάσιος στα μέσα του 4ου αιώνα γράφει σε μίαν αποστολή του: «...Μητρόπολις εστίν η Ρώμη της Ρωμανίας»²⁰.

Η αυτοκρατορία, συνεπώς, δεν ονόμασε ποτέ τον εαυτό της, ούτε ονομάσθηκε από άλλους ΒΥΖΑΝΤΙΟ. Το όνομα «Βυζάντιο» για το κράτος είναι κατασκευάσμα των Φράγκων και εμφανίσθηκε για πρώτη φορά το 1562 (Ιερώνυμος Βολφ/Wolf) στη Γερμανία. Η χώρα και το κράτος των Ρωμαίων (Παλαιών και Νέων) ονομαζόταν ΡΩΜΑΝΙΑ και από τους πολίτες του και από τους ξένους. Μέχρι την άλωση του 1453 και ακόμη και μετά από αυτήν, ο λόγος ήταν για ΡΩΜΑΝΙΑ. Έτσι τα δημοτικά τραγούδια θρηνούν την πρόση όχι κάποιου ανύπαρκτου κράτους Βυζαντίου, αλλά της Ρωμανίας: «Οι Τούρκ' ... εκούρσευσαν την Πόλ' τη Ρωμανίαν». Και δεν είναι το μόνο παράδειγμα²¹.

Δεν είναι λοιπόν περίεργο, που οι ισλαμικές πηγές ονομάζουν με τον ίδιο τρόπο την αυτοκρατορία, διότι με αυτό το όνομα ήταν γνωστή. «Μπιλάτ-ερ-Ρούμ»²², χώρα των Ρωμαίων/ Ρωμηών, είναι ο όρος. Συχνά, λόγω στενότερης προοπτικής, με τον όρο Ρωμανία χαρακτηρίζεται η Μικρά Ασία ή τα παράλια της. Υπάρχει όμως και αντίστοιχος όρος Ρούμελη, που αποδίδεται στις ελεύθερες περιοχές της Αυτοκρατορίας και σημαίνει το ίδιο πράγμα: των Ρωμηών, περιλαμβάνοντας την Κωνσταντινούπολη και το ευρωπαϊκό μέρος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας²³. Αλλά και οι Άραβες χρησιμοποιούν από αιώνες το ίδιο όνομα: Μπιλάτ-ερ-Ρούμ, για να ονομάσουν την ελεύθερη Ρωμανία, συμπεριλαμβάνοντας από τον 10ο αιώνα και την ιταλική Ρωμανία(=ιταλική χερσόνησο).

Στην συνάφεια αυτή πρέπει επίσης να λεχθεί, ότι ιστορικά ουδέποτε διακρίνεται λεγόμενη «Βυζαντινή Αυτοκρατορία» από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, διότι είναι φυσική συνέχεια της. Οι Φράγκοι με το πλαστό όνομα (για την αυτοκρατορία) «Βυζάντιο» μας έμαθαν να πιστεύουμε, ότι ο Μ.Κωνσταντίνος, μεταφέροντας την πρωτεύουσα στην Ανατολή, ίδρυσε μία νέα αυτοκρατορία, την «Βυζαντινή» και από ρωμαίος έγινε «βυζαντίνος»! Αυτή η μυθολογία μας βαρύνει μέχρι σήμερα, ιδιαίτερα τους Έλληνες. Οι πρόγονοι μας όμως γνώριζαν μόνο, ότι ήσαν πολίτες του κράτους με το όνομα Ρωμανία, το οποίο εκτεινόταν, επί Μ. Κωνσταντίνου, σ' ολόκληρο τον ιστορικό χώρο, που σήμερα καλύπτει την Αγγλία, Πορτογαλλία, Ισπανία, Γαλλία, Ελβετία, Ιταλία, Αυστρία, τα Βαλκάνια, όλη τη Βόρεια Αφρική, τον Λίβανο, την Συρία, την Παλαιστίνη, την Τουρκία και τα ρωσικά παράλια του Ευξείνου Πόντου.

Όταν η Αυτοκρατορία, με την ίδρυση της νέας πρωτεύουσας, μετέφερε το κέντρο της στην Ανατολή, δεν άλλαξε την πολιτική δομή και το όνομα της. Παρέμεινε γνωστή με το όνομα «ρωμαϊκή», έστω και αν η γλώσσα, που τελικά επικράτησε, ήταν ελληνική. Το ρωμαϊκό Imperium ήταν πια γνωστό και παραδεκτό από όλο τον τότε κόσμο, μέσα σ' αυτό ή έξω από αυτό. Η αλλαγή του ονόματος ήταν αδύνατη και η υιοθέτηση του από κάποιο άλλο κρατικό μόρφωμα θα επέφερε σύγχυση και αστάθεια. Αλλά και όταν το κράτος χωρίσθηκε σε δύο τμήματα, ανατολικό και δυτικό, (395μ.Χ), για την διευκόλυνση της διακυβερνήσεως του, πάλι το όνομα, διότι τα δύο μέρη ήταν τμήματα του ίδιου ενιαίου κράτους.

2. Ρωμαίος -Ρωμαίοι/Ρωμηοί

Οι υπήκοοι της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, και του ανύπαρκτου κρατικά «Βυζαντίου», συνεπώς, ως πολίτες της ΡΩΜΑΝΙΑΣ ονομαζόνταν κρατικά - πολιτειακά ΡΩΜΑΙΟΙ, η απλούστερα στους μετέπειτα αιώνες, ΡΩΜΗΟΙ²⁴. Άλλωστε από το έτος 212 μ.Χ με διάταγμα του αυτοκράτορα Καρακάλλα (Constitutio Antoniniana) όλοι οι πολίτες του αχανούς Ρωμαϊκού Κράτους έλαβαν το όνομα Ρωμαίοι. Συνεπώς, και πριν από τη μεταφορά της πρωτεύουσας στην Ανατολή. Το όνομα «Ρωμαίος» σήμαινε τον ρωμαίο πολίτη, οπου και αν ζούσε. Οι ελληνόφωνοι πολίτες του Ρωμαϊκού Κράτους ονομαζόνταν ΡΩΜΑΙΟΙ και οι λατινόφωνοι ROMANI. Επειδή δε, και η Παλαιά και η Νέα Ρώμη λειτουργούσαν στο πλαίσιο της «πόλης - κράτους», όπως οι αρχαίες ελληνικές πόλεις, γ' αυτό «ρωμαίος» δεν ήταν μόνον ο κάτοικος της πρωτεύουσας, αλλά και κάθε υπήκοος της σ' όλη την Αυτοκρατορία. Η πτώση του δυτικού μέρους της Αυτοκρατορίας σε βάρβαρα φύλα από το 476 μ.Χ. και μετά δεν δημιούργησε ξεχωριστό Κράτος, αλλά οι υποδουλωμένες επαρχίες, παραμένοντας σε ενότητα με το ανατολικό τμήμα του ρωμαϊκού Κράτους, περίμεναν την απελευθέρωση και επανένωση τους. Αυτή θα

πραγματοποιηθεί με τον Ιουστινιανό(527-565),ως ένα σημείο.

Ρωμαίος, λοιπόν, ήταν ο πολίτης της Νέας Ρώμης και Ορθόδοξος Χριστιανός. Γι' αυτό και το όνομα, χωρίς να χάσει την κρατική του σημασία, ταυτίσθηκε τελικά με τον Ορθόδοξο. Ρωμαίος ή Ρωμῆος είναι ο Ορθόδοξος πολίτης της Νέας Ρώμης. Το Ρωμαίος, δηλαδή, δεν αναιρεί το οποιοδήποτε όνομα καταγωγής (φυλετικά). Στο σύνθετο Ελληνορωμαίος, το Ελλήν δηλώνει την καταγωγή και το Ρωμαίος την κρατική (ή την ορθόδοξη) ταυτότητα. Αυτό σημαίνει σήμερα και το όνομα: Ελληνοαμερικάνος, που σημαίνει Έλληνας κατά την καταγωγή και πολίτης του αμερικάνικου κράτους. Άρα το δίλημμα, που θέτουν κάποιοι, Έλλην ή Ρωμαίος είναι πλαστό. Διότι από την καταγωγή του μπορεί κάποιος να είναι: Έλλην, Σύρος, και ο,τιδήποτε άλλο και κρατικά Ρωμαίος, πολίτης δηλαδή του Ρωμαϊκού Κράτους. Στους τελευταίους αιώνες γίνεται αναφορά στον πολιτισμό της Ρωμανίας με τον όρο Ρωμηοσύνη²⁵.

Πρέπει εδώ να δηλωθεί, ότι η χρήση των ονομάτων από τους λόγιους ή τους πολιτικούς, πολλές φορές, επιφέρει σύγχυση στα πράγματα (π.χ ταύτιση του Ρωμαίος με το όνομα Έλλην, χρήση του ονόματος βυζαντινός, κ.λ.π). Ο Λαός όμως, ελεύθερος από την πολιτική σκοπιμότητα ή την αρχαιοπληξία των λόγιων, χρησιμοποιεί φυσικά και αβίαστα τα ονόματα, όπως δείχνουν τα δημοτικά τραγούδια του. Βέβαια, υπάρχει και κάποια ταύτιση, διότι το όνομα Έλλην, ως πολιτιστικό, και το Ρωμαίος, ως κρατικό, τελικά ταυτίσθηκαν, διότι οι Ρωμαίοι έγιναν πολιτιστικά Έλληνες και οι Έλληνες κρατικά Ρωμαίοι. Εξ' άλλου όλοι οι Λαοί της αυτοκρατορίας (μπορούν να) ονομάζονται πολιτιστικά Έλληνες και η Αυτοκρατορία Έλληνική. Αυτό όμως δεν σημαίνει, ότι οι εκ καταγωγής (φυλετικά) Έλληνες είναι εξουσιαστές όλων των άλλων Λαών (της Αυτοκρατορίας) και η Αυτοκρατορία ιδιοκτησία των Ελλήνων. Μία τέτοια σύγχυση (παρανόηση) δημιουργήθηκε από το γεγονός, ότι το 1453 (β' άλωση) η Πόλη ήταν στα χέρια των Ελλήνων, μαζί με μερικά τμήματα της στον ιστορικό ελληνικό (ελλαδικό) χώρο. Δεν ήταν όμως αυτή γεωγραφικά ΟΛΗ η Αυτοκρατορία. Μονοεθνική αυτοκρατορία, άλλωστε, δεν υπάρχει. Η Αυτοκρατορία της Ρωμανίας (το «Βυζάντιο») αποκαταστάθηκε εδαφικά και ξαναλειτούργησε ως «Αυτοκρατορία» στα όρια της Εθναρχίας, μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, την γεωγραφική συνέχεια της Αυτοκρατορίας της Νέας Ρώμης. Μετά την άλωση του 1453 η Αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης, ως Ρωμαϊκή Εθναρχία (Ρουμ-μιλλετί), ξαναβρήκε την εδαφική και πληθυσμιακή ενότητα της («Κράτος εν κράτει»). Ας επιστρέψουμε όμως στο όνομα Ρωμαίος -Ρωμαίοι.

Είναι πολύ χαρακτηριστικό, οτι μέχρι σήμερα στην Συρία και στον Λίβανο, οπου ζούν περισσότεροι από 120.000 Ορθόδοξοι, οι οποίοι λόγω των ιστορικών

περιπετειών τους έχουν γίνει αραβόφωνοι, δηλώνουν αυθόρμητα πως είναι «Ρούμ Ορτοντόξ» και όχι Σύριοι ή Λιβανέζοι, διότι θεωρούν τους εαυτούς τους απόγονους των κατακτηθέντων «Ρωμαίων» της Αυτοκρατορίας της Ν.Ρώμης από τα μέσα του 7ου αιώνα. Δηλώνουν, δηλαδή, την παλαιά κρατική ταυτότητα τους, που εκφράζει συγχρόνως και την πίστη τους. Ως Ορθόδοξοι είναι Ρωμαίοι. Έτσι απευθύνονται με συγκίνηση σε έναν ξένο Ορθόδοξο (Ρωμηό), για να δείξουν και την ιστορική σχέση και συγγένεια (πνευματικά και κρατικά) μαζί του.

Σημαντική επιβεβαίωση της ευρείας χρήσης του ονόματος «Ρωμαίος-Ρωμαίοι» προσφέρει το ιερό βιβλίο του Ισλάμ, το Κοράνιο. Από τα περισσότερο ενδιαφέροντα κεφάλαια (Σούρα) του βιβλίου είναι το υπ' αριθμ. Λ(30), επιγραφόμενο «Αρρούμ», δηλαδή «η Ρωμανία». Ο Άραβας ιστορικός Α.Μασούντι (10ος αι.) κάνει διάκριση μεταξύ Ιουνάν (εθνικοί, Έλληνες) και Ρούμ (Ρωμαίοι, χριστιανοί). Οι πρώτοι στίχοι του κεφαλαίου ΡΟΥΜ είναι οι ακόλουθοι:

«ΟΙ ΡΟΥΜ»

«Στο όνομα του οικτίρμονος και ελεήμονος Αλλάχ, Άλεφ, Λάμ, Μίμ. Οι Ρωμηοί νικήθηκαν σε μία χώρα γειτονική προς τη δική μας. Όμως μετά από λίγα χρόνια και αυτοί θα νικήσουν. Τα πράγματα, είτε πριν είτε μετά εξαρτώνται από τον Θεό. Κατά την ημέρα εκείνη οι πιστοί θα χαρούν για τη νίκη, που θα γίνει με τη βοήθεια του Θεού. Αυτός δίνει νίκη σε όποιον Αυτός θέλει, διότι είναι ο μεγαλοδύναμος και πολυέλεος»²⁶.

Η ήττα που αναφέρεται στο εδάφιο αυτό είναι η υποχώρηση των Ρωμαίων (Βυζαντινών) απέναντι στους Πέρσες, το 619, και η καταφυγή τους στην Αιγυπτó. Κατά τις αραβικές πηγές η προθητευόμενη εδώ από το Κοράνιο νίκη έλαβε χώρα το 628, που οι Ρωμαίοι (=Βυζαντινοί) νίκησαν τους Πέρσες. Σημασία όμως έχει ότι ο «προφήτης» Μωάμεθ είναι με το μέρος των Ρούμ, ως χριστιανών, και όχι με το μέρος των ειδωλολατρών Περσών. Η «σούρα» αυτή είναι το πνευματικό θεμέλιο της ελληνοαραβικής φιλίας.

3. Γραικοί

Όχι μόνο τους εκ καταγωγής Έλληνες, αλλά και όλους τους πολίτες της Αυτοκρατορίας, ενδιαφέρει η ανάδυση στους μέσους αιώνες του (αρχαίου) ελληνικού ονόματος Γραικός- Γραικοί. Ο Γραικός (συγκεκριμένο πρόσωπο) γενολογείται, όπως και ο Έλληνας, από τον Δευκαλίωνα, κατ' άλλους δε υπήρξε ο αδελφός του Λατίνου, που είδαμε παραπάνω στην Ιταλία. Το όνομα σχετίζεται με τη λέξη γηραιός και έτσι ονομαζόνταν οι προφήτες (ιερείς) του μαντείου της Δωδώνης και συνηθέστερα Σελλοί (Ελλοί, Έλληνες) (Αριστοτέλης, Μετεωρολογικά

Α',14).

Όλα αυτά δείχνουν την ελληνικότητα των ονομάτων Γραικός και Έλλην και την μεταξύ τους συγγένεια. Άρα για τους (Νέο) Έλληνες μόνο τιμή περιποιεί η αναφορά στα ονόματα αυτά. Το πρόβλημα όμως είναι γιατί στη μέση περίοδο της ιστορίας μας επιβλήθηκε στην φραγκική Δύση το όνομα Γραικός για τους πολίτες της (Ανατολικής) Αυτοκρατορίας. Ποίος, δηλαδή, στόχος κάλυπτε αυτή την ενέργεια των Φράγκων.

Γραικούς βέβαια, ονόμαζαν και οι αρχαίοι Ρωμαίοι (Λατίνοι) τους αρχαίους Έλληνες. Αλλά κατά τον 7ο/8ο μ.Χ αιώνα εμφανίζεται για πρώτη φορά στη ζωή της Αυτοκρατορίας της Ρωμανίας το όνομα Γραικός (και: Γραικία) ως εθνική - κρατική ονομασία των ελληνοφώνων κατοίκων της. Από τον 7ο αιώνα εναλλάσσονται οι όροι Ρωμαίοι και Γραικοί και τελικά επικρατεί το δεύτερο. Παράλληλα όμως οι Φράγκοι κράτησαν το όνομα Ρωμαίος (Ρωμανία), για να δηλώνει τους Δυτικούς πολίτες της Αυτοκρατορίας, που ήταν υπό κυριαρχία τους. Εξ' άλλου, από τα μέσα του 8ου αιώνα κάνουν την εμφάνιση τους κάποια «περίεργα» έργα με τίτλους «contra Graecos», «contra errores Graecorum» (εναντίον των Γραικών και των πλάνων-αιρέσεων τους). Στις δυτικές πηγές ευρύνεται βαθμιαία αυτή η χρήση και οι ελεύθεροι Ρωμαίοι αποκαλούνται ανεξήγητα Γραικοί. Τι σημαίνει αυτή η «ανακάλυψη» του ονόματος Γραικός από τους Φράγκους;

Το γεγονός, ότι από τους πρώτους «βυζαντινούς» χρόνους απαντά σποραδικά το όνομα Γραικός στις πηγές (Π.Χρήστου), δεν αναιρεί το ερώτημα, γιατί τελικά επιβάλλεται στον χαρακτηρισμό των ανατολικών Ρωμαίων, ελληνοφώνων πολιτών της Αυτοκρατορίας. Και αυτό πρακτικά σημαίνει: Μόνο οι Δυτικοί χαρακτηρίζονται πλέον Ρωμαίοι, δηλαδή πραγματικοί και γνήσιοι πολίτες της Ρωμανίας (της Αυτοκρατορίας). Αιφνιδιαστικά, δηλαδή, οι ανατολικοί Ρωμαίοι μετατρέπονται (αναβαπτίζονται) σε Γραικούς. Ο αυτοκράτορας της Νέας Ρώμης /Κωνσταντινούπολεως γίνεται για τους Φράγκους, βασιλέας των Γραικών και η ανατολική Ρωμανία μεταβάλλεται σε Γραικία/Grecia, Imperium, Graecorum, Terra Graecorum και Imperium Constantinopolitanum. Γιατί;

Πειστική απάντηση στο κρίσιμο αυτό ιστορικό ερώτημα έχει δώσει ο αείμνηστος π. Ιωάννης Ρωμανίδης²⁹. Γύρω στο 750, όταν άρχισε (754) η παραγωγή των έργων «contra Graecos», συλλαμβάνεται-και εκτελείται- ενά τεράστιας σημασίας και δυναμικής επεκτατικό/ιμπεριαλιστικό σχέδιο. Η δημιουργία μιάς αυτοκρατορίας, που θα απλωνόταν αρχικά στην δυτική Ευρώπη, μέχρι την Ιταλία και την παλαιά Ρώμη, πόλη -όνειρο για τους Φράγκους. Διότι και στην περίπτωση αυτή ίσχυε το λεγόμενο για την Κωνσταντινούπολη :όποιος έχει την Πόλη είναι κύριος του

Κράτους! Βέβαια η Παλαιά Ρώμη δεν έπαυε, παρά την περιθωριοποίηση της μετά την 11η Μαΐου του 330, να είναι η πρωτεύουσα του Δυτικού Κράτους στα πράγματα. Δεν εκπροσωπούσε όμως όλη την Αυτοκρατορία. Η Δ' Σταυροφορία και η πτώση της Κωνσταντινουπόλεως στους Λατινοφράγκους (1204) απέδειξε, ότι το φραγκικό σχέδιο περιελάμβανε την επέκταση και στην Ανατολή με τη δημιουργία μίας «Ενωμένης Ευρώπης» υπό την εξουσία των Φράγκων. Είναι ο πρώτος σχεδιασμός για φραγκική ενοποίηση της Ευρώπης, που θα επαναληφθεί από τον Ναπολέοντα³⁰, ως τις μέρες μας, που το καρλομάγνιο όνειρο έγινε πραγματικότητα.

Για να περιορίσουν τα εμπόδια οι Φράγκοι του 8ου αιώνα, έπρεπε να αποκόψουν τους Ρωμαίους της Ιταλίας, και ευρύτερα της Δύσεως, από τον Αυτοκράτορα τους, την πρωτεύουσα της Ρωμανίας (την Κωνσταντινούπολη) και τους ομοεθνείς και ομοδόξους τους Ρωμαίους της υπόλοιπης Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (Ρωμανίας). Στην διαφοροποίηση αυτή των δυτικών Ρωμαίων από τους ανατολικούς διαπίστωσαν, ότι πολύ θα συνέβαλλε η μετανομασία των ανατολικών Ρωμαίων σε Γραικούς, διακρίνοντας τους ελληνόφωνους από τους λατινόφωνους Ρωμαίους. Αυτό όμως δεν ήταν παρά τέχνασμα και ψεύδος, διότι, όπως είπαμε, η ενιαία Ρωμανία ήταν από την αρχή δίγλωσση (ελληνόφωνη και λατινόφωνη). Εξ' άλλου, πρέπει να σημειωθεί, ότι οι λατινόφωνοι Πατέρες πριν από το σχίσμα (1054) ήσαν Ρωμαίοι (Ορθόδοξοι), μετά δε το σχίσμα, Λατίνοι στη Δύση είναι οι (αιρετικοί) λατινοφράγκοι.

Πάντως το εγχείρημα αυτό των Φράγκων, η διάκριση δηλαδή Ρωμαίων και Γραικών, όχι μόνο λειτούργησε κατά την προσδοκία τους, αλλά και επικράτησε, ώστε μέχρι σήμερα, η επιστήμη να το δέχεται ως «ιστορική αλήθεια»! Γι' αυτό στη φραγκική (γαλλική) ιστοριογραφία η Ανατολική Αυτοκρατορία ονομάζεται «Greque» (γραικική), ενώ οι Βρετανοί (=νορμανδοί) ιστορικοί (π.χ Gibbon, Bury) δεν έπαυσαν να ονομάζουν το «Βυζάντιο» Roman Empire (Ρωμαϊκή αυτοκρατορία). Βέβαια, οι «Έλλαδίτες» ταυτίζουν το «Γραικική» με το «Ελληνική» και γι' αυτό ευχαριστούνται, όταν χαρακτηρίζεται η αυτοκρατορία τους Γραικική και αυτοί οι ίδιοι Γραικοί, διότι ταυτίζουν το «Γραικοί» (των Φράγκων) με το «Έλληνες». Στη σκέψη όμως και τη γλώσσα των Φράγκων τα ονόματα «Γραικική» και «Γραικός» αναφέρονται στην ανατολική αυτοκρατορία και τους πολίτες της και όχι στο μικρό ελληνικό κράτος (από το 1830), που ήταν μία επαρχία της αυτοκρατορίας, όπως η Βουλγαρία, ο Λίβανος, η Συρία, η Σερβία, κ.λ.π. Στη Δύση το Γραικική ή Γραικός σημαίνει Βυζαντινή και Βυζαντινός, ότι δηλαδή το όνομα του Ρούμ στην Ανατολή. Έτσι, όταν ο Ρήγας Φερραίος (=1798) ονομάζει την σχεδιαζόμενη Δημοκρατία στα επαναστατικά του κείμενα «Ελληνική», αναφέρεται στην Γραικική «Βυζαντινή» Αυτοκρατορία γεωγραφικά, αλλά μέσα σε οργανωτικά σχήματα,

προερχόμενα από την Δυτική Ευρώπη (τη Γαλλία) της εποχής του (π.χ Γαλλικό Σύνταγμα του 1793). Γι'αυτό και καλεί όλους τους Λαούς της Αυτοκρατορίας (Οθωμανική, τώρα) σε εξέργεση³². Έτσι, λοιπόν, επεκράτησαν στις δυτικές πηγές, ως σήμερα, οι όροι «Γραικοί» και «Γραικία» για το ανατολικό τμήμα της Ρωμανίας («Βυζαντίου»).

Κατά τον π Ι.Ρωμανίδη το αποτέλεσμα της γραμμής αυτής ήταν η διάσπαση της Ρωμανίας και των Λαοτήτων της, η αφομοίωση των εκτός της Ελλάδος Ρωμαίων από το πολιτικό και εθνικό περιβάλλον τους και ο αφανισμός της Ρωμαϊκής γλώσσας (νεοελληνικής) από την Αίγυπτο, τα Ιεροσόλυμα, τον Λίβανο, την Συρία, την Τουρκία, την Ρωσία, την Ρουμανία, την Σερβία και την Αλβανία³³. Και τούτο διότι, κατά τον ίδιο «οι Ρούμ ή Ρωμαίοι ή Ρωμανοί των περιοχών αυτών ολίγον κατ'ολίγον συνήθισαν εις την ιδέα, ότι στη Ελλάδα υπάρχουν μόνο Γραικοί και όχι ομμοεθνείς των Ρωμηοί, που μιλούν ρωμαϊκά και όχι κάποια ξένα γι' αυτούς Γραικικά»³⁴.

Στην Μέση Ανατολή με την επίδραση των Δυτικών (Γάλλων - Άγγλων) το Ρούμ αποδίδεται με το «Γραικός» των Φράγκων. Ανάλογα και στην Ελλάδα οι Ρωμηοί-Ορθόδοξοι και όχι αραβόφωνοι Ρωμηοί- (Ορθόδοξοι). Παράλληλα, έγινε προσπάθεια και οι Ρωμαίοι (Ρωμηοί-Ορθόδοξοι) της Κωνσταντινουπόλεως να χαρακτηρίζονται Τούρκοι Ορθόδοξοι. Όλα αυτά βεβαιώνουν την σημασία των ονομάτων και της ορθής κατανόησης τους στον καθορισμό της εθνικοπνευματικής ταυτότητας. Υπάρχει όμως και μία άλλη όψη του θέματος.

Το όνομα Γραικός κακοποιήθηκε βάνουσα στην Φραγκική Δύση ως αποτέλεσμα της θεολογικό-πολιτικής έριδας μεταξύ Ανατολής - Δύσεως και με την αρνητική σημασία, που έλαβε, συνέβαλε στη ριζικότερη αποστασιοποίηση της Δυτικής Χριστιανοσύνης από την Ορθόδοξη Ανατολή. Το 754 ιδρύθηκε ανεξάρτητο παπικό κράτος με πρωτεύουσα την Παλαιά Ρώμη, μετά από δωρεά του πατέρα του Καρλομάγνου Πιπίνου του Βραχέος (†768). Το κράτος αυτό είχε την στήριξη και προστασία των Φράγκων. Τότε ιδρύθηκε και η αυτοκρατορία των Φράγκων με αυτοκράτορα τον Κάρολο. Η δικαιολογία ήταν, ότι οι Γραικοί φάνηκαν ανάξιοι της ρωμαϊκής κληρονομιάς!

Το όνομα Γραικός γρήγορα απέκτησε την σημασία του «αιρετικός», που τότε σήμαινε «νόθος», «κίβδηλος» Ρωμαίος και συνεπώς, κάτι το εντελώς απαξιωτικό. Αυτό επιβεβαιώνουν τα έργα «Contra (ή Adversus) Graecos», εναντίον των αιρετικών και γι'αυτό «κίβδηλων» Ρωμαίων, αλλά και αναξίων να φέρουν το τιμημένο όνομα Ρωμαίος. Η μεγάλη αίρεση των Γραικών ήταν, κατά τους Φράγκους Θεολόγους, ή μη αποδοχή από αυτούς της διδασκαλίας για την εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος και «εκ του Υιού» (Filioque). Έτσι αργότερα, από

τους Σχολαστικούς , υποστηρικτές του Filioque, ο Άνσελμος Καντερβουρίας (11ος αι.) έγραψε το έργο του Contra Graecos και ο Θωμάς Ακινάτης (13ος αι) τα έργα Contra Graecos και Contra Errores Graecorum. Οι επιθέσεις αυτές, φθάνοντας στα όρια του φανατισμού , αύξαναν συνεχώς το μίσος προς τους Γραικούς. Οι πολιτικές συγκρούσεις λόγω των φραγκικών αξιώσεων επέτειναν το μίσος και το όνομα Γραικός έγινε η φοβερότερη πρόκληση στις φραγκικές συνειδήσεις. Ο έντονος αυτός μισελληνισμός (μισογραικισμός) ενισχύθηκε σημαντικά στην περίοδο της Φραγκοκρατίας.

Η αποστροφή και προκατάληψη των Φράγκων έναντι των Γραικών άφησε τα ίχνη της μέχρι σήμερα. Κατά την ομολογία του Π.Χρήστου: «...Άκουσα σ'αυτή τη Χώρα (=Η.Π.Α)επανειλημμένως να χρησιμοποιείται το ελληνικό όνομα ως ύβρεις «God, Damm Greek»= «Θεέ, αφάνισε τον Γραικό». Και «You Greek»= «εσύ, παληάνθρωπε»³⁵. Πράγματι το όνομα Γραικός (Greek, Grec, Greco κ.λ.π.) έφθασε να σημαίνει, κατά τα δυτικά Λεξικά, αιρετικός, κλέφτης, απατεώνας, δηλαδή ότι απαισιότερο. Η μόνιμα ανθελληνική στάση της δυτικής πολιτικής, σ' αυτά έχει τις ρίζες της. Εδώ ακριβώς βρίσκεται και η αιτία του γεγονότος, οτί πολλοί Έλληνες στις Η.Π.Α. αλλάζουν τα επώνυμα, αλλά και τα ονόματα τους, για να μη διακρίνονται. Άλλοι - και όχι μόνο από νεοειδωλολατρικές και αρχαιολατρικές τάσεις - προτιμούν αντί του Greek το Hellenic. Λησμονούν όμως οτί λόγω της Αυτοκρατορίας, ευρύτερο όνομα είναι για τους σημερινούς Έλληνες το πρώτο, που δηλώνει στη Δύση το όνομα των πολιτών της, έστω και με την μείωση αυτή, όπως το Rum (Ρωμαίος ή Ρωμηός) στην Ανατολή. Γραικός και Ρωμαίος είναι τα αυτοκρατορικά μας ονόματα. Το Έλλην δηλώνει κυρίως την εθνική καταγωγή μας, όπως και τα : Σέρβος, Βούλγαρος, Παλαιστίνιος, Λιβανέζος κ.λ.π, για τους άλλους πολίτες της Αυτοκρατορίας. Τα ονόματα των Λαών της Αυτοκρατορίας και ιδίως η ιστορική χρήση τους είναι από τα δυσκολότερα προβλήματα της Επιστήμης.....

συνεχίζεται...

Πηγή: impantokratoros.gr